

Utgave: Onsdag 24. feb.

Forsida | Kommentar | Politikk | Innenriks | Utenriks | Med andre ord | Meninger | Kultur | Kunst | Baksida

Overlevering av krigshistorien er et omdreiningspunkt for Birgitte Sigmundstads videoverk.

Krigen satt på pensum

ANMELDELSE | KUNST

Line Ulekleiv

OBSERVATØR: Sittende ved en pult er du privilegert flue på veggen hos 9A på Skullerud ungdomsskole idet de undervises om annen verdenskrig. FOTO: BIRGITTE SIGMUNDSTAD

I kryssild mellom pedagogikk, sannhet og underholdning.

Birgitte Sigmundstad: «Hva vi snakker om når vi snakker om krigen»

Atelier Nord | Står til 21. mars

De levende bildene til Birgitte Sigmundstad pirker i historiens tøyelighet og blinde flekker, der underliggende ideologier spiller sammen med filmmediets evne til å granske og forføre. Enten det er ikoniske skikkelser som behandles, som Edvard Munch og Sonja Henie, eller mer overgripende narrativer, synes hennes filmer å bære preg av personlige refleksjoner rundt seg selv som et stykke ufullstendig og betinget informasjonsarbeid.

Et solid arkivmateriale gjør seg gjeldende i utstillingen «Hva vi snakker om når vi snakker om krigen», som består av fire nyproduksjoner og ett videoarbeid av fjoråret. Sistnevnte, «Kunst og ukunst», forteller om mishandling av kunst som propaganda. I Nasjonal Samlings utstilling av såkalt degenerert kunst på Nasjonalgalleriet i 1942, fritt etter den tyske forløperen, ble den modernistiske kunsten hengt ut som unaturlig og syk, i kontrast til den forbillidige «nasjonale». Den ideologiske fortetningen er her til å skjære i, og behandlingen av bilder som suspekter fiender sier noe om makten som tvinges på dem. Hva bildene forteller oss, hva de utelater og hvordan de brukes for å oppnå noe, er i så måte en trippel bunn i Sigmundstads nysgjerrige tilbakeblikk.

Annen verdenskrig er den historiske hendelsen det hele graviterer rundt. Denne mildt sagt omfangsrige tematikken blir også en inngang til overlevering som et mer generelt fenomen. Historieformidling står i så måte i kryssild mellom pedagogiske prinsipper, sannhetsgehalt og visuell underholdning – en forbrukslogikk. Sigmundstads presentasjon av overlappende saksfelt viser hvordan bilder opptre i en usikker sone mellom fiksjon og dokumentert realitet.

En oppslukthet i krigen kan i dag kanskje synes som en anakronisme. Men akkurat i det du trodde krigsårene var ferdigsnakket, insisteres det igjen på nye fremstillinger, aktualisert blant annet gjennom den hissige debatten rundt

Marte Michelets bok om hjemmefronten og behandlingen av jødene, men også ubehjelpelig kreativ omgang med historiske fakta i NRK-serien «Atlantic Crossing».

Omdreiningspunktet på Atelier Nord er videoinstallasjonen med samme tittel som utstillingen, hvor klasseundervisning over en lengre periode er klippet sømløst sammen til to timer. Sittende ved en pult er du privilegert flue på veggen hos 9A på Skullerud ungdomsskole idet de undervises om annen verdenskrig. En engasjert, og meget tålmodig, lærer prøver å dunke grunnleggende linjer inn i hodene på skoletrotte, sjenerte og oppmerksomhetssøkende 15-åringer. De gjesper og avbryter, mens undervisningen traverser gjennom forenklede høydepunkt fra krigen, fjernt fra dem på så mange måter.

Sigmundstads kamera hviler fortrolig på elevene, uten å gjøre noe nummer ut av seg. Når holocaust introduseres opphører rastløsheten, og måpende ansikter fyller lerretet. Pensumbøker suppleres med diverse filmklipp, for å levendegjøre fakta om tofrontskrig, okkupasjonen, Quislings statskupp og det systematiske drapet på jødene.

Intervjuer og skoletilrettede filmer alternerer med dramatiseringer og spillefilmer, slik at det ofte spektakulært visuelle fyller inn den mer teoretiske tilegnelsen av kunnskap. Læreren tipser om den historiske presisjonen i

e film
in
d. New
soene
1.1.1

... mest på Manus-gjengen. Underholdningsjangerens stadige påfyll av historiske rekreasjoner byr åpenbart på kildekritiske problemer, men er også et reelt springbrett for nye generasjoner. Disse medieringene etablerer i praksis sin egen sannhet, og fordrer en intertekstuell forståelse. Spontane assosiasjoner melder seg hos ungdommene, og viser et hullede rammeverk. Den vakleворne kunnskapstilstanden pareres i «Etter skoletid», hvor elevene i en noe eldre utgave plutselig reflekterte kommenterer hva de har lært om krigen, satt i sammenheng med nåtiden. Avstanden i tid blir i så måte en optimistisk observasjon av modning og tilegnelse av meninger.

I «Og andre historier» spinner Sigmundstad videre på overleveringen av krigshistorien, med blant annet fortellinger fra egen slekt om glemte episoder og hemmeligheter. Kulturhistoriske drypp av motstand forankres i alternativ pedagogikk, som i klipp fra et intervju med forfatteren Ingeborg Refling Hagen, hvis hjem Suttung-bevegelsen sprang ut fra. Videre visualiseres en interesse for krigseffekter lagt ut på nettauksjoner og et rikt tilfang av krigslitteratur fra krigsårene, med blant annet bildeboken om Snorre Sel og Albert Jærns emblematiske «Og så kom befrierte». To montre i utstillingsrommet rommer nettopp disse kildene, hvilket henter om en tydelig transparens i Sigmundstads arbeider. De sirkulerer kontinuerlig mellom ulike referanser og behandling av et gitt materiale, og involverer sitt publikum produktivt og opplysende i en pågående prosess. Den evinnelige krigen blir i så måte en urfortelling som ikke vil slippe taket, taklet fra stadig nye vinkler.

Del artikkelen

kunst@klassekampen.no